

Els missatges dels residus

El desplegament de l'Agenda 21 Escolar (A21E) en el camp dels residus ens dona dos missatges molt clars. Per una banda, que la implantació d'uns hàbits de reutilització, reciclatge i recuperació és més fàcil quan hi ha un veritable compromís i unes dinàmiques col·lectives fortes, en aquest cas promogudes des de l'escola. Per l'altra, que cal mirar amb optimisme la irradiació que des de l'àmbit escolar es pot fer a la resta de la societat pel que fa a nous patrons de conducta.

Cada dia, els alumnes de l'escola Proa fan la separació selectiva de residus del centre i els dipositen als diferents contenidors

És més fàcil donar l'esquena a una publicitat institucional que ens recorda on hem de llençar cada cosa que no pas a un retret dels nostres fills per no ser capaços de seleccionar adequadament la brossa. Aquests retrets ja estan arribant a molts adults. No pot ser d'altra manera, ja que el tractament dels residus ha estat un dels temes més triats pels centres en el desenvolupament de l'Agenda 21 Escolar a Barcelona durant el curs 2001-2002.

Un total de 26 centres han presentat durant el curs passat projectes relacionats amb els residus. D'aquest conjunt, molts han treballat amb aquest concepte global, d'altres s'han dedicat específicament al paper i alguns han vinculat els residus a l'energia o la biodiversitat. Dins de la trama complexa que suposa l'aposta per la sostenibilitat, la gestió dels residus ens porta directament a

les accions més quotidianes. En aquest sentit, ofereixen un potencial pedagògic enorme.

CONÈIXER: PRINCIPI PER ACTUAR

L'Escola Estel Vallseca va decidir que el tema de la setmana cultural del curs passat fos el paper. Com passa cada any, el tema escollit es va estendre durant tot el curs a través d'un seguit d'activitats. En el terreny de l'aplicació pràctica, es va fer una recollida mensual de paper a totes les classes. Una comissió d'alumnes de diferents classes es va encarregar d'ajuntar les capsas de material per reciclar, pesar-les i llençar-les al seu contenidor. També es va comptabilitzar la quantitat de paper que es reciclava.

Però en aquesta escola també es va optar per aprofundir en el coneixement d'aquesta matèria, el paper. Així, es va fer una mica d'història: la seva invenció per part dels xinesos, l'arribada a Europa a través dels àrabs i els diversos materials amb els quals s'ha anat fabricant al llarg dels segles. També es van explicar els procediments industrials actuals i es van elaborar quadres molt interessants per posar en relleu l'impacte ambiental del paper. Per exemple, que per fabricar 100 kg de paper nou es necessiten 240 kg de fusta —equivalents a un arbre gran—, 20.000 l d'aigua i 700 kW d'energia elèctrica. En canvi, per als mateixos 100 kg de paper reciclat es necessita paper vell, 2.000 l d'aigua i 250 kW d'energia elèctrica. En el primer cas hi ha una important contaminació i es generen residus sòlids. En el segon, la contaminació és poca o nul·la i no hi ha residus sòlids.

Informacions com aquesta i d'altres, assimilades al llarg del curs, van tenir també la seva expressió lúdica. Durant la setmana

cultural es van fer manualitats utilitzant paper usat com a material bàsic, i, durant la festa de cloenda, tots els cursos d'aquesta escola van assajar una dansa per crear un espectacle unitari en què el fil argumental va ser el paper i tot el que se n'havia après durant l'any. Van ser les originals *Danses del paper reciclat*.

UN PONT DE L'ESCOLA A CASA

L'Escola Proa fa des del curs 2001-2002 una aplicació molt sistemàtica i disciplinada de la gestió dels residus, amb contenidors i dipòsits específics per a cada tipus de brossa en aules, cuina i passadissos. I no tan sols això. Per deixar sense arguments els que podien tenir dubtes es va especificar molt clarament i per escrit on va cada cosa. Com assenyalava la seva memòria del curs, es va repensar globalment la filosofia ambiental del centre.

A fi que tota aquesta sistematització funcionés de manera eficient es van obtenir uns compromisos per part de professorat i alumnat, però també del personal no docent. Cuiners, conserges i personal de neteja van contribuir a apilar caixes buides de cartró, a separar envasos de plàstic o a reutilitzar paper imprès. Més enllà de la comunitat escolar estricta, es van enviar missatges als pares perquè també poguessin participar en aquest compromís. Així, una circular va informar les famílies de la instal·lació de dues papereres al parvulari, una per al paper d'alumini —es demanava que se'n reduís l'ús— i l'altra per al paper brut. La demanda que es va fer era molt senzilla: utilitzar paper de cuina i bossa de roba en comptes de plàstic per embolicar esmorzars i berenars. La Comissió Agenda 21 de l'Escola va valorar la participació d'alumnat, professorat i famílies com a "molt bona".

PATRIMONI CULTURAL AMBIENTAL

El CEIP Ausiàs March va aprofitar la seva tradicional participació en la Festa Major del Barri de les Corts per fer-hi confluïr un seguit d'activitats emmarcades en l'Agenda 21 Escolar. El centre ja feia temps que treia uns gegants de cartró amb motiu de la festa local, però el curs passat es va pensar a fer uns gegants més tradicionals, que poguessin servir de representació en la festa major o en qualsevol altre acte festiu del barri.

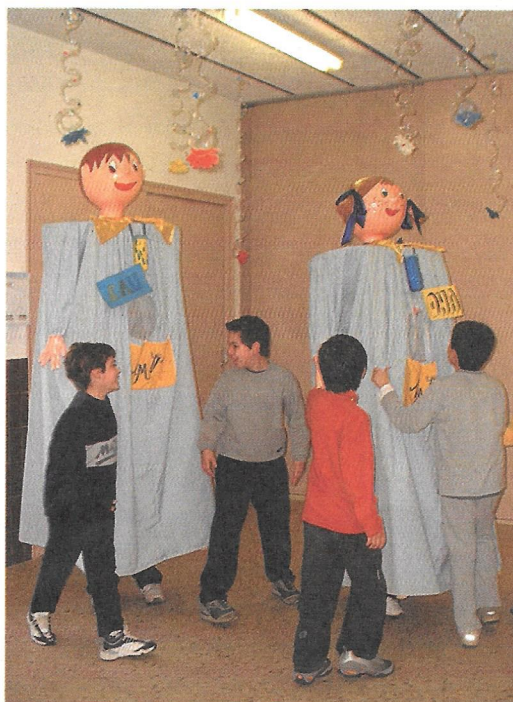
A partir d'aquesta idea es va iniciar un taller de plàstica amb els alumnes de cicle superior amb l'objectiu de fer uns gegants amb materials reciclats. En el vessant cultural, es

va entrar en contacte amb diverses colles de geganters, tant de Barcelona com d'altres ciutats, per saber com eren els gegants fets per professionals. Pel que fa a les implicacions ambientals, es va fer pasta de paper amb diaris vells que va servir per confeccionar el cap i les mans dels gegants. A més, es van fabricar pots, instruments musicals i elements decoratius de diversos tipus fent servir bosses, ampolles, tubs de cartró, capses i altres materials de rebuig.

En aquest cas, el projecte va tenir una projecció pública de la feina feta, ja que els "gegants del reciclatge" van participar en la Festa Major del 2001, fet que va provocar l'interès de la gent per l'ús d'aquests materials. La projecció a l'exterior d'aquesta tasca va reforçar enormement el treball en equip i, en definitiva, el compromís de tota l'escola per mostrar uns resultats satisfactoris.

Un dels elements més importants en el desenvolupament de l'Agenda 21 Escolar és que cada centre té autonomia per decidir com vol organitzar-ne la implantació i, per tant, per posar l'èmfasi en el que cregui convenient. Però, per altra banda, hi ha un comú denominador: ha de ser un procés participatiu en què es revisen pràctiques i plantejaments educatius. Això es tradueix en un compromís en accions que ajudin a millorar la sostenibilitat. En el curs 2002-2003 hi participaran 96 centres, 62 dels quals són escoles que continuaran el treball iniciat el curs passat. ■

Albert Punsola

Un total de 26 centres han presentat durant el curs passat projectes relacionats amb els residus

CENTRES QUE HAN DESENVOLUPAT PROJECTES RELACIONATS AMB RESIDUS DURANT EL CURS 2001-2002

- CE Roca
- CEIP Aiguamarina
- CEIP Àngels Garriga
- CEIP Ausiàs March
- CEIP Dolors Montserdà-Santa Pau
- CEIP Emili Juncadella
- CEIP Ferrer i Guàrdia
- CEIP La Farigola del Clot
- CEIP Pegaso
- CEIP Turó del Cargol
- CEIPM Patronat Domènech
- Centre Educatiu Projecte
- CM Pont del Dragó
- Escola Estel Vallseca
- Escola Frederic Mistral
- Escola Proa
- IES Emperador Carles
- IES Joan Fuster
- IES Montserrat
- IES Pablo Ruiz Picasso
- IES Príncep de Viana
- IES Secretari Coloma
- IES Vila de Gràcia
- IESM Bosc de Montjuïc
- IESM Serrat i Bonastre

Els gegants del CEIP Ausiàs March